

LBRIS

We know
books

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin Ghețău

Történelem

IV. osztály

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

TARTALOMJEGYZÉK

I. FEJEZET Környezetünk múltja és jelene	7
1. Lecke Bevezető fogalmak	8
2. Lecke A család	12
3. Lecke Helyi és nemzeti közösség	15
4. Lecke Nemzeti kisebbségek a jelenlegi Románia területén	18
5. Lecke Gyerekkor tegnap és ma a helyi közösségben	20
6. Lecke Népek a múltban és jelenben	22
A. Múltbéli népek	22
B. Jelenkori népek	25
C. A román nép	27
7. Lecke A világ megismerése utazások által	29
A. A Föld megismerése	29
B. A románok hozzájárulása a Föld megismeréséhez	32
C. XX. századi felfedezők	34
Mit tudok?	37
Mennyit tudok?	38
II. FEJEZET Korszakok, események és személyiségek	39
1. Lecke Ókor. Ókori legendák és feljegyzések a dákokról és a rómaiakról	40
2. Lecke Középkor. Legendás helyi vezetők és vajdák alakjai az irodalmi és történelmi művekben	43
3. Lecke Erdély – többnemzetiségű térség. Falu és város a középkori Erdélyben	49
4. Lecke Történeszek és krónikások említései a kisebbségek személyiségeiről	52
5. Lecke Újkor. Alexandru Ioan Cuza és az egyesülés	55
6. Lecke I. Károly és a függetlenség. Carol Davila	58
7. Lecke Az I. világháború hősei	61
8. Lecke Ferdinánd és a Nagy Egyesülés	64
9. Lecke Jelenkor. Románia az ezredfordulón	67
Mit tudok?	71
Mennyit tudok?	72
III. FEJEZET Kultúra és örökség	73
1. Lecke Történelmi helyek a közösségben	74
2. Lecke Történelmi jelentőségű helyek Romániában	77
A. Dák, görög és római települések és épületek	77
B. Történelmi eseményekről tanúskodó várak és kastélyok	80
C. Egyházi épületek és alapítói	85
3. Lecke Az UNESCO világörökség emlékművei és helyei	90
Pedagógiai projekt. Nemzeti ünnep, az én ünnepem!	93
Mit tudok?	94
Mennyit tudok?	95
Mit tanultam?	96
Mennyi ismeretet szereztem?	97
A "Mit tudok?" és "Mennyi ismeretet szereztem?" feladatok megoldásai	98

Tudtad, hogy...?

- ✦ ... az ókori egyiptomiak voltak az elsők akik az évet 365 napra és 12 hónapra osztották?
- ✦ ... Jézus születésével kezdődő időfelosztást Kr.u. a VI. században javasolta Fialatabb Dionüsziosz, aki Dobrudzsában született?
- ✦ ... a mechanikus óra valószínűleg a XVI. században jelent meg Európában, amelyből előbb kifejlesztették a zsebórát majd a karórát?

Mi a történelem?

A történelem az a tudomány, amely az ember múltját tanulmányozza, azzal a céllal, hogy megismerje a fejlődését a legrégebbi időktől napjainkig.

Minden személynek, közösségnek vagy népnek saját történelme van. Minden ami a születésedtől történt a napjainkig a te történelmedet alkotja (1. ábra).

Bizonyára nem emlékszel az életed minden eseményére, azonban a legfontosabb események megragadtak az emlékezetedben: az első iskolai nap, az első születésnapozás, egy látogatás a szüleiddel a múzeumban vagy egy egyiptomi vakáció amikor meglátogattátok a piramisokat. Mivel az emberi agy nem képes mindenre emlékezni, hogy is tudná megjegyezni az ember múltjának összes eseményét? Ezért az iskolában csakis az emberi múlt legfontosabb eseményeiről fogsz tanulni.

TÖRTÉNELEM

MÚLT

A múlt a történelem

Tegnap

JELLEN

A jelen történelem lesz

Ma

JÖVŐ

A jövő történelem lesz

Holnap

1. ábra. Az idő

TÖBBRE VAGY KÉPES!

1. Olvasd el a következő forrásokat és válaszolj a füzetben a követelményekre.

A. *A történelem az élet tanítómestere.* (Cicero)

B. *A világ és a természet csodáinak látványa utána semmi sem annyira érdekes és méltó számunkra mint a történelem.* (Mihail Kogălniceanu)

C. *Az a nép amely nem ismeri a történelmét, olyan mint egy gyermek aki nem ismeri a szüleit.* (Nicolae Iorga)

1. Mit mond Cicero a történelemről? Szerinted igaza van? Miért?
2. Mi az ami szebb lehet a történelemnél a B szöveg alapján?
3. Mivel van összehasonlítva egy nép és történelmének kapcsolata N. Iorga történész szavai szerint?
4. Milyen az a nép amely nem ismeri a történelmét a C szöveg alapján?

A történelem, egy különleges tudomány

A földrajztól és a biológiától eltérően, például, a történelemnek nincs közvetlen hozzáférése a történelmi tényekhez. Nem láthatjuk a saját szemünkkel, hogy mi történt a vászlói (Vaslui) csatában (1475. január 10) vagy nem tudunk részt venni Ferdinánd király (1914-1927) és tanácsosai beszélgetésein. Azonban tudjuk az írott (felíratok, agyagtáblák, papirusz tekercsek, krónikák, dokumentumok, újságok, könyvek, stb.) és íratlan (romok, fegyverek, kincsek, edények, csontok, stb.) történelmi forrásokból kiindulva. Tehát a történész az a szakember, akinek az a feladata, hogy megismerje és megértse a történelmet, hasonló egy detektívhez, aki utalásokat keres az igazság megismeréséhez. Az íratlan (3, 4. ábrák) és írott (2. ábra) források által szolgáltatott információk hasonlóak egy puzzle darabjaihoz, amelyek alapján a történész a múlt eseményeit újra összerakja.

2. ábra. Papirusz hieroglifákkal
(írott történelmi forrás)

3. ábra. Dák út Sarmizegetusa
Regiában (íratlan történelmi forrás)

4. ábra. Dák sisak
Coțofenești-ből (íratlan történelmi forrás)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Ismerd fel az alábbi képeken ábrázolt történelmi forrásokat:

5. ábra. Fegyverek és eszközök

6. ábra. Könyvek és kéziratok

7. ábra. Agyagedények

Idő és tér a történelemben

Minden történelmi eseményt be kell tudni helyezni időbe és térbe. Vagyis, válaszokat kell találnunk a **Mikor?** és **Hol?** kérdésekre. Az első kérdésre a történelem a **kronológia** segítségével ad választ, azzal a tudománnyal, amely az események időbeli elhelyezésével foglalkozik és a különböző időegységek mérését kutatja, amelyeket átalakít a jelenlegieknek megfelelőnek (8. ábra). A második kérdésre a földrajz segítségével tudunk válaszolni, amely történelmi térképeket biztosít, ahol megtaláljuk az őseink által lakott helyeket, régi települések helyeit és egyes államok egykori határait.

Év	365/366 nap	Évezred	1000 év
Évtized	10 év	Kor	Több évszázad
Évszázad	100 év	Korszak	Több évezred

8. ábra. Az idő mérésének főbb egységei

A korszak a leghosszabb ember által ismert időszak. Ez több korra van felosztva és egy fontos eseménnyel kezdődik. Sok nép, többek közt mi is, az időt két nagy időszakra osztja fel Krisztus születésétől kiindulva (9. ábra). Ezáltal, létezik a Krisztus születése előtti időszak, amikor az éveket visszafelé számoljuk, illetve a Krisztus születése utáni időszak (keresztény időszámítás), amikor az éveket növekvő sorrendbe számoljuk.

9. ábra. A keresztény időszámítás felosztása

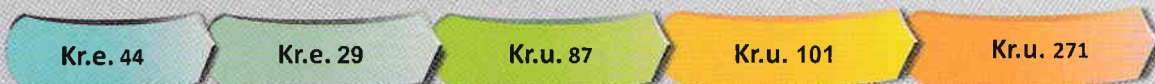
TÖBBRE VAGY KÉPES!

III. Tanulmányozd figyelmesen az alábbi táblázatokat és válaszolj a füzetedbe a követelményekre.

Őstörténet	Ókor	Középkor	Újkor	Jelenkor
<ul style="list-style-type: none"> Az ember megjelenésével kezdődik országunk területén (kb. Kr.e. 1.000.000) A géta-dákokról szóló első írásos feljegyzéssel ér véget (Kr.e. 514) 	<ul style="list-style-type: none"> Kr.e. 514-ben kezdődik A szlávok a Dunától délre való átvonulásával ér véget (Kr.u. 602) 	<ul style="list-style-type: none"> Kr.u. 602-ben kezdődik A Tudor Vladimirescu által vezetett 1821-es forradalommal ér véget 	<ul style="list-style-type: none"> 1821-ben kezdődik Nagy-Románia 1918-as létrejöttével ér véget 	<ul style="list-style-type: none"> 1918-ban kezdődik Napjainkig tart

10. ábra. A románok történelmének öt nagy korszaka

- Sorold fel az 5 nagy történelmi korszakot.
- Tedd időrendi sorrendbe a következő éveket: Kr.e. 3000, Kr.u. 476, Kr.u. 1492, Kr.u. 1918.
- Milyen korban vagyunk most?
- Szerinted mikor ér véget a jelenkor? Adj meg egy évet!

11. ábra. Idővonal - példa

SZEMÉLYISÉGEK AKIK MEGHATÁROZTÁK A MÚLTAT

Cicero (Kr.e. 106 - 43) – római politikus és író

Mihail Kogălniceanu (1817 - 1891) – román politikus és történész

Nicolae Iorga (1871 - 1940) – az egyik legnagyobb román történész

JEGYEZD MEG!

- ✓ A történelem az a tudomány amely az emberiség múltját kutatja.
- ✓ A történész az a tudós, aki segít megismerni és megérteni a múltat.
- ✓ A történelmet írott és íratlan források alapján írják.
- ✓ Nagyon fontos tudni, hogy mikor és hol történt egy esemény.
- ✓ Mi az évek múlását Jézus Krisztus születéséhez viszonyítjuk.

ÚJ FOGALMAK

krónika – a középkorra jellemző történelmi mű, amelyben az események időrendi sorrendbe vannak bemutatva

piramis – 1. Mértani elem
2. Piramis formájú kőből készült síremlék az ókori Egyiptomban

papirusz – a Nílus deltájában élő növény, amelyből az egyiptomiak olyan tekerceket hoztak létre, melyekre ráírhattak

Tudtad, hogy...?

- ✦ ...azon románok száma, amelyek az országban, illetve annak határain kívül élnek majdnem eléri a 30 milliót?
- ✦ ...azon család tagjai, akik egymás követően vezetnek egy országot egy bizonyos ideig, mint hercegek, királyok, császárok, dinasztiát alkotnak (1. ábra)?

1. ábra. A román királyi család Sinaian (1907)

TÖBBRE VAGY KÉPES!

I. Tanulmányozd az alábbi táblázatot (2. ábra) és válaszolj a füzetedbe a követelményekre.

KIRÁLY

I. Károly (1866 – 1881, fejedelem)
(1881 – 1914, király)

I. Ferdinánd (1914 – 1917)

I. Mihály (1927 – 1930)

II. Károly (1930 – 1940)

I. Mihály (1940 – 1947)

ROKONI KAPCSOLATOK

A Hohenzollern dinasztiából származó
Károly-Antal herceg második fia.

I. Károly testvérének, Lipót hercegnek
a második fia.

Károly herceg fia, aki a majdani II. Károly lesz.

I. Ferdinánd és Mária királyné első fia.

II. Károly fia és I. Ferdinánd unokája.

2. ábra. Az 1866 – 1947 között Romániában uralkodó dinasztia

1. Hány királya volt Romániának?
2. A táblázatban közölt információk alapján, I. Károly II. Károly nagyszülője volt?
3. Nagyapja volt-e I. Mihálynak I. Ferdinánd?
4. Fia volt-e I. Ferdinánd I. Károlynak?

Az emberi társadalom családokból tevődik össze (3.ábra). Általában egy családon a szülő és a gyerekek közötti kapcsolatokat értjük, de az összes egymással rokoni kapcsolatban lévő személyeket is (nagyszülők, unokák, unokatestvérek, nagybácsik, nagynénik). A családtagok közötti kapcsolatok lehetnek biológiaiak vagy kötöttek (házasság és **örökbe fogadás**). A legrégebbi időktől fogva a család volt az a lehetőség, ami által az emberek biztosítani akarták az emberiség fennmaradását azáltal, hogy óvták fiatal utódaikat. A család által a gyerekek megkapják azt a gondoskodást és törődést amely szükséges egy normális élethez és oktatáshoz.

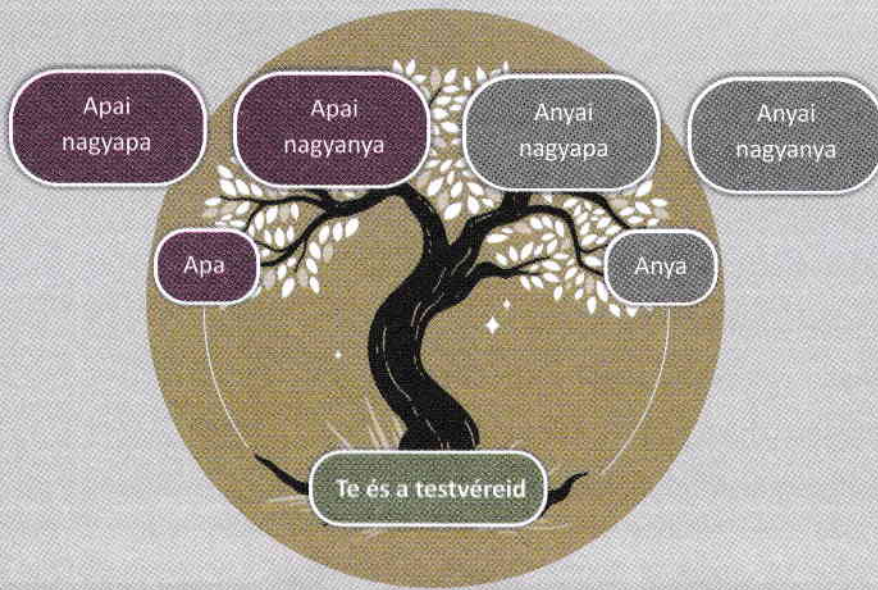

3.ábra. Jelenkori család

TÖBBRE VAGY KÉPES!

II. Az alábbi modell alapján készítsd el a családfádat.

Ahogy az országoknak, a családoknak is van saját történelme tele kiemelkedő eseményekkel és megvalósításokkal. Az egyik generációt követi a másik, gazdagítva egy család történetét. Tegyük fel, hogy a nagyszüleid a múlt század ötvenes éveiben születtek. Ezáltal ők megismerték a romániai kommunista rendszer nehéz korszakát. Meglehet, hogy részt vettek az 1989. decemberi forradalomban is! Majd arra törekedtek, hogy alkalmazkodjanak az új helyzethez és ezután örömmel üdvözölték Románia csatlakozását az Európai Unióba 2007-ben. Mivel te 2007 után születtél, egyidőben vagy román és európai uniós állampolgár.